

Možná úskalí v budoucím vývoji ODS

25.dubna 2006 Stanislav Balík

Říct něco určitého o budoucím postavení té které politické strany ve stranickém systému se podobá věštění z křišťálové koule. Na jistotě člověku nepřidává ani vědomí stability českého stranického systému, kdy v posledních deseti letech nedošlo k přepólování, kde funkci hlavních a vedlejších stranických pólů plní po celou dobu fakticky tytéž subjekty a kde v kontrastu k vývoji dalších středoevropských zemích dokázala hlavní vládní strana již dvakrát obhájit své předchozí vítězství.

V paměti alespoň některých jsou jistě předpovědi některých prognostiků ze začátku devadesátých let ohledně černé budoucnosti tuzemské komunistické strany, kdy její příznivci měli postupně vymřít. Podíváme-li se ale na dnešní komunisty, uvidíme na komunistických kandidátkách různých voleb zástupy svazáckých funkcionářů osmdesátých let, uvidíme, že se volba KSČM stala v mnoha rodinách něčím, co se dědí spolu s chalupou či bytem. Proto jakékoli úvahy o budoucnosti ODS jsou podmíněné mnoha faktory, které nelze dopředu odhadnout. Upozornit lze nicméně alespoň na několik z nich.

Vítězství ve volbách 2006 - pokud ODS v nadcházejících volbách nezvítězí, resp. pokud se jí po vítězství nepodaří sestavit většinovou vládu, je její budoucnost značně nejistá. Těžko říct, co by s ní udělalo třetí volební období v opozici, zvláště když si vyzkoušela oba pro ni možné modely (mírná opozice v době tzv. opoziční smlouvy; tvrdá, nesmlouvavá opozice předkládající programové alternativy v letech 2002-2006). Vyloučeno pak není odtržení významné části strany definované ať již ideově (konzervativně, či liberálně), či personálně.

Jak chutná moc - klidnější situace naopak zřejmě nastane v případě, že se jí většinovou vládu sestavit podaří. Zde však hrozí nebezpečí nenaplnění vzbuzených očekávání. Co se týče věrohodnosti demokratických politických stran, vzala na sebe ODS velké břímě. Chce-li zachovat důvěru občanů v klasické politické strany, musí alespoň částečně splnit své sliby, musí odbourat alespoň nejkřiklavější výdobytky socialismu posledních let. Pokud tak neučiní a její představitelé si budou libovat ve vládních křeslech s obrovskou rozhodovací pravomocí a velkou sumou přerozdělovaných peněz, nestane se asi nic tragického. Jen se tak propásne možná na dlouhou dobu poslední šance zrušit tzv. Pečinkovo paradigma spočívající v přesvědčení, že současný sociální stát a blahobyt na úkor příštích generací lze jen obtížně porazit.

Ideový konflikt - není příliš jasné, jak se bude strana profilovat po případné úspěšné ekonomické reformě. ODS měla velké štěstí, že mohla svůj program na začátku devadesátých let a o desetiletí později vystavět na radikální ekonomické reformě. Zde se promítly její ideové koncepty svobody jednotlivce a svobody společnosti. Ovšem jak se strana bude poté (až nebude, dá-li Bůh, aktuální ekonomická reforma) stavět k tzv. postmateriálním tématům? Jen těžko asi bude moci provozovat stávající praxi, že nebude zaujímat jednotná stanoviska k tématům eutanázie, legalizace drog apod. Dosud spíše skrytý konflikt mezi konzervativci a liberály se tak stane více zřejmým. K tomu se může (a to již brzy) přidat i rozdílný postoj k otázce evropské integrace.

Vztahy centra a regionů - síla, ale současně i slabost ODS spočívá v nižších strukturách strany. V dějinách samostatné České republiky je na úrovni krajské i komunální nejsilnější organizovanou politickou silou. Po krajských volbách 2004, na něž bude strana dlouho vzpomínat s nostalgickou

slzou v oku, ovládla nevídaným způsobem regionální úroveň vlády, od roku 1994 si drží pozici nejvlivnější politické strany i ve středně velkých a velkých městech a obcích. Nicméně zatím se zdá, jako by tuto skutečnost neuměla zúročit na úrovni celostátní, jako by do nejvyšších sfér strany nechtěla pouštět lidi z regionů. Toto konstatování není popřeno ani místopředsednictvím Petra Bendla (jeho pozice čerpá z více zdrojů, nejen ze středočeského hejtmanství). Na úrovni komunální se dále projevuje pro stranu negativní jev - od roku 1994 v každých následujících volbách postavila méně kandidátů (i nestranických) než v těch předchozích. V roce 2002 dokázala dokonce více kandidátů než ODS postavit i sociální demokracie, tedy strana komunálně téměř nezakotvená!

Ostrakizace - obtížně se žije straně, která má sice velké množství stoupenců, ale současně podobný počet fanatických odpůrců. ODS se bohužel dostala do role, kdy např. i pro řadu lidovců je přijatelnější komunista než občanský demokrat. Patrné je to opět jak na úrovni komunální, kdy dochází k častým spojenectvím všech ostatních stran proti ODS, tak např. v mnoha senátních volebních obvodech.

V předchozím textu byly nastíněny jen některé problémy, s nimiž se bude muset ODS v blízké či vzdálené budoucnosti utkat, aby zůstala přinejmenším hegemonek pravé a pravostředové části českého politického spektra. Ne každý z nich má jednoduché řešení a některé z nich možná ani řešení nemají. Možná ale bude již v červenci všechno jinak.